

Dědické právo

ZÁK. Č. 89/2012 SB., OBČANSKÝ ZÁKONÍK

ZÁK. Č. 292/2013 SB., O ZVLÁŠTNÍCH ŘÍZENÍCH
SOUDNÍCH

Pozůstalost

- **Dědické právo** je právo na pozůstalost nebo na poměrný podíl z ní
- **Pozůstalost** tvoří celé jmění zůstavitele, kromě práv a povinností vázaných výlučně na jeho osobu, ledaže byly jako dluh uznány nebo uplatněny u orgánu veřejné moci
- Komu náleží dědické právo, je **dědic**, a pozůstalost ve vztahu k dědici je **dědictvím**

Dědické nástupnictví - sukcese

- některá práva a povinnosti po smrti fyzické osoby zanikají - plnění vázané pouze na dlužníka, plnění osobnostní povahy – bolestné
- většina práv však přechází na další osoby - dědice
- dědictví se nabývá smrtí zůstavitele (úmrtní list, prohlášení za mrtvého)
- zemřelá osoba – **zůstavitel**

Předpoklady dědění

- Smrt fyzické osoby
- Existence pozůstalosti => dědictví
- Existence způsobilého dědice
- Právní důvod dědění (dědická smlouva, závěť, zákon)
- Přijetí nebo odmítnutí dědictví

Princip univerzální sukcese

- práva a povinnosti tvoří nerozlučný celek
- dědí se jak aktiva, tak pasiva zůstavitele
- nelze si z dědictví vybrat, co se mi hodí -) „ber vše nebo nic“

Způsobilý dědic

- Jen ten, kdo se dožil smrti zůstavitele
- Osoba fyzická (i tzv. nasciturus – je –li mu dědění ku prospěchu)
- Osoba právnická (dědí-li na základě závěti nebo dědické smlouvy)
- Právnická osoba může vzniknou i po smrti zůstavitele, stává se způsobilým dědicem pokud
vznikne do 1 roku od smrti zůstavitele

Nezpůsobilý dědic

- nedědí ten, kdo:

-) se dopustil činu povahy **úmyslného trestného** činu proti zůstaviteli, jeho předku, potomku nebo manželu, úmyslného trestného činu nebo zavrženíhodného činu proti zůstavitelově poslední vůli, zejména tím, že zůstavitele **k projevu poslední vůle donutil nebo lstivě svedl**, projev poslední vůle zůstaviteli překazil nebo jeho poslední pořízení zatajil, zfalšoval, podvrhl nebo úmyslně zničil, ledaže mu zůstavitel tento čin výslovně **prominul**

Dědění a domácí násilí

- Probíhá-li v den zůstavitelovy smrti **řízení o rozvod manželství** zahájené na zůstavitelův návrh podaný v důsledku toho, že se manžel vůči zůstaviteli dopustil činu naplňujícího znaky domácího násilí, je zůstavitelův manžel vyloučen z dědického práva jako zákonný dědic

Zneužívání rodičovské odpovědnosti

- Byl-li rodič zbaven rodičovské odpovědnosti proto, že ji či její výkon **zneužíval** nebo že výkon rodičovské odpovědnosti z vlastní viny závažným způsobem **zanedbával**, je vyloučen z dědického práva po dítěti podle zákonné dědické posloupnosti

Řízení o dědictví (tzv. dědické řízení)

- probíhá před soudem
- soud pověří notáře, aby jménem soudu provedl úkony v řízení o dědictví, notáře si nelze vybrat
- soud rozhodne o dědictví – „co komu připadne“

Činnost notáře v dědickém řízení

- Rozvrh mezi notáře (podle obvodu okresního soudu)
- Pověření jiného notáře (z důvodu průtahů)
- Převzetí věci = povinnost
- Kdo platí notáře? Poplatek z dědictví platí **nabyvatel (resp. poměrně několik nabyvatelů)**
- Výše se odvíjí od hodnoty dědictví, na základě vyhlášky
- Daně se neplatí žádné, dědická daň byla zrušena. Nabyté dědictví je u fyzických osob osvobozeno i od daně z příjmu

Průběh dědického řízení

- Oznámení úmrtí – matrika pošle příslušnému soudu **úmrtní list**
- Pověření notáře
- Notář pozve nejbližší osoby (cca měsíc po úmrtí) , většinou osoba vypravující pohřeb, snaha o označení potenc. dědiců – z **centrální evidence obyvatel**, dotazem, probíhá **předběžné šetření**
- Notář dohledává majetek – centrální evidence závětí – neoficiální seznam závětí, které byly uloženy u notáře (ne všechny!!), dotazy na banky, katastr nemovitostí, evidence motorových vozidel
-) **soupis pozůstalosti**
-) pak postupuje dle posloupnosti : dědická smlouva, závěť, zákonné skupiny

Konečné jednání

- notář již má kompletní přehled o počtu dědiců, rozsahu majetku, pohledávek (cca 3 – 4 měsíce předběžného šetření)
- sezve všechny dědice na společné jednání – informace o majetku, čtení závěti, listiny o vydědění
- informace o postupu při určování, **komu připadne dědictví, pokud se nedohodnou jinak (!)**
- **vyzve k uzavření dohody o vypořádání dědictví (včetně dluhů)**
-) dohodnou se – notář vydává **usnesení** o schválení dohody o dědictví
-) nedohodnou se – notář vydává **usnesení** o dědictví dle závěti, dědické posloupnosti apod.

Lze podat **odvolání** k soudu (který ustanovil notáře)

Oceňování majetku z pozůstalosti

- Hodnota majetku a veškerých pohledávek se oceňuje **ke dni smrti zesnulého**
- **byty, movité věci** - zpravidla není potřeba znalecký posudek – odborné vyjádření realitního makléře, obvyklá prodejní cena apod.
- **domy, pozemky** – notář pořizuje znalecký posudek

Výhrada soupisu pozůstalosti

- Dědic má právo vyhradit si soupis pozůstalosti, uplatní-li je do jednoho měsíce ode dne, kdy ho soud o tomto právu vyrozuměl. Jsou-li pro to důležité důvody, soud lhůtu dědici prodlouží
- Právo na výhradu soupisu lze uplatnit prohlášením učiněným ústně před soudem, anebo prohlášením zaslaným soudu v písemné formě. Vyhradí-li si dědic soupis s výhradami nebo podmínkami, nepřihlíží se k nim..

Neuplatnění výhrady soupisu pozůstalosti

- Neuplatnil-li dědic výhradu soupisu, hradí dluhy zůstavitele v plném rozsahu
- Neuplatnilo-li výhradu soupisu více dědiců, hradí dluhy zůstavitele společně a nerozdílně
- uplatnil-li dědic výhradu soupisu, hradí dluhy zůstavitele do výše ceny nabytého dědictví. To platí i v případě, že soupis pozůstalosti nařídil soud v zájmu osoby pod zvláštní ochranou

Zřeknutí se dědického práva

- dědického práva se lze předem zříci smlouvou se zůstavitelem
- Smlouva vyžaduje formu
- působí zřeknutí i proti potomkům
- zřekl-li se někdo dědického práva ve prospěch jiné osoby, má se za to, že zřeknutí platí, jen stane-li se tato osoba dědicem.

Odmítnutí dědictví

- Dědic může dědictví odmítnout ústním nebo písemným prohlášením k soudu
- **Do 1 měsíce** ode dne, kdy byl soudem o právu dědictví vyrozuměn. Z důležitých důvodů může soud lhůtu prodloužit
- Nepominutelný dědic může dědictví odmítnout s výhradou povinného podílu
- Dědictví nemůže odmítnout dědic, který svým počínáním dal najevo, že dědictví nechce odmítnout

Odmítnutí dědictví

- K odmítnutí dědictví **nemůže dědic připojit výhrady nebo podmínky**
- **nemůže** odmítnout dědictví jen **zčásti**. Taková prohlášení nemají účinky odmítnutí dědictví.
- Prohlášení o odmítnutí dědictví **nelze odvolat**. Totéž platí, prohlásí-li dědic, že dědictví neodmítá.

Ochrana práv zůstavitele v zařízení

- Sepsal-li zůstavitel závěť v době, kdy byl v péči zařízení, kde se poskytují zdravotnické nebo sociální služby, nebo kdy jinak přijímal jeho služby, a povolal-li za dědice nebo odkazovníka osobu, která **takové zařízení** spravuje nebo je v něm zaměstnána nebo v něm jinak působí, je povolání těchto osob za dědice nebo odkazovníka **neplatné**, ledaže se tak stalo závětí učiněnou ve formě veřejné listiny
- Mohl-li však po ukončení péče takového zařízení bez obtíží pořídít ve formě veřejné listiny pořízení se považují za platná

Vzdání se dědictví

- Dědic, který dědictví neodmítl, se jej může před soudem v řízení o dědictví vzdát **ve prospěch druhého dědice (ne kohokoli!)**
- učiní-li tak nepominutelný dědic, vzdává se tím také práva na povinný díl s účinností i pro své potomky

Právní důvod dědění

Dědí se (dle přednosti):

- na základě dědické smlouvy
 - ze závěti
 - ze zákona
-
- důvody mohou působit i vedle sebe
 - dědictví, jehož nenabude žádný dědic, **případně státu – odúmrtí**

Dědická smlouva

- dědickou smlouvou povolává zůstavitel druhou smluvní stranu nebo třetí osobu za dědice a druhá strana to přijímá
- vyžaduje formu veřejné listiny
- dědickou smlouvu může uzavřít zletilý zůstavitel, který je plně svéprávný; je-li zůstavitel ve svéprávnosti omezen, může dědickou smlouvu uzavřít a závazek z ní změnit se souhlasem opatrovníka
- lze ji uzavřít i mezi manželi či snoubenci

Omezení dědické smlouvy

- Dědickou smlouvou **nelze** pořídit o celé pozůstalosti. Čtvrtina pozůstalosti musí zůstat volná, aby o ní zůstavitel mohl pořídit podle své zvlášť projevené vůle
- Chce-li zůstavitel zanechat smluvnímu dědici i tuto čtvrtinu, může tak učinit **závětí**

Dědění ze závěti

závěť = testament, poslední vůle, poslední pořízení

- Jednostranný
- kdykoli odvolatelný
- projev vůle o tom, komu má v případě smrti připadnout majetek pořizovatele
- ryze osobní právní úkon, **nelze pořídit v zastoupení**

Dědění ze závěti

- Není-li zřejmé, který den, měsíc a rok byla závěť pořízena a pořídil-li zůstavitel více závětí, které si odporují, jsou závěti **neplatné**
- závěť je třeba vyložit tak, aby bylo co nejvíce vyhověno vůli zůstavitele. Slova použitá v závěti se vykládají podle jejich obvyklého významu, ledaže se prokáže, že si zůstavitel navykl spojovat s určitými výrazy zvláštní, sobě vlastní smysl

Způsobilost pořídit závět'

- Svěprávná osoba starší 18 let (zplnoletnění osoby starší 16 let)
- Nezletilý starší 15 let pouze formou notářského zápisu

Forma závěti

- **holografní** - napsaná celá vlastní rukou pořizovatele, jím vlastnoručně podepsaná, datum pořízení
- **allografní** – jinak než vlastní rukou pořizovatele - v době podpisu přítomni dva svědci, stvrzují, že před nimi zůstavitel závěť podepsal
- Závět pořizovatele, který **nemůže číst nebo psát** – 3 svědci, čítatel, pisatel, svědek
- Závět formou **notářského zápisu**
- e- nástroje – např: <https://goodbye.cz/zaveti/>

Vedlejší doložky závěti

Zůstavitel může uvést v závěti :

- podmínku
- doložení času
- příkaz

Kdy se k těmto doložkám nepřihlíží:

- zřejmé obtěžování dědice (zůstavitelova svévole), odporuje veřejnému pořádku, je nesrozumitelná, zůstavitel ukládá dědici, aby uzavřel či neuzavřel manželství, popřípadě aby v manželství setrval, anebo aby manželství zrušil

Úlevy při pořizování závěti

- Privilegovaná forma závěti - kdo je pro nenadálou událost v patrném a bezprostředním ohrožení života, má právo pořádit závěť **ústně před třemi současně přítomnými svědky**. Totéž právo má i ten, kdo se nachází v místě, kde je běžný společenský styk ochromen následkem mimořádné události a nelze-li po něm rozumně požadovat, aby pořádl v jiné formě

Nepominutelní dědicové

- V případě pořizování závěti nebo dědické smlouvy:

-) nezletilým potomkům zůstavitele se musí dostat aspoň tolik, kolik činí $\frac{3}{4}$ dědického podílu ze zákona

-) zletilým potomkům aspoň tolik, kolik činí $\frac{1}{4}$ jejich dědického podílu ze zákona. Pokud závěť tomu odporuje, je v této části neplatná, nedošlo-li k vydědění uvedených potomků

Vydědění

Zůstavitel může vydědit potomka, který mu:

- neposkytl potřebnou pomoc v nouzi
- o zůstavitele neprojevuje opravdový zájem, jaký by projevovat měl
- byl odsouzen pro trestný čin spáchaný za okolností svědčících o jeho zvrhlé povaze
- vede trvale nezřízený život

Přežije-li vyděděný potomek zůstavitele, **nedědí ani potomci vyděděného potomka**, ledaže zůstavitel projeví jinou vůli. Nedožije-li se vyděděný potomek smrti zůstavitele, pak jeho potomci dědí vyjma těch, kteří jsou samostatně vyloučeni z práva dědického.

Odkaz

- Zůstavitel v závěti nařídí určité osobě (dědici), aby **odkazovníku** vydala předmět odkazu
- Každému z dědiců však musí zůstat alespoň $\frac{1}{4}$ dědictví nezatížená odkazy
- Odkaz lze odvolat

Odkazovník

- Není to dědic – **odkazem se nabývá věc od dědice**
- **Neřeší se zde pasiva pozůstalosti, nelze odkázat dluhy**
- Příkaz vůči dědici může být dán i tak, aby věc vydal ze svého majetku (nikoli z pozůstalosti)

Dědění ze zákona

- Není –li sepsána dědická smlouva, závěť, nebo pokud jsou, ale neplatné
- **6 dědických skupin** -) **nastupují postupně**, jedna po druhé. Vždy se nabídne celé dědictví příslušnému dědici (dědicům) , který „je na řadě“

První dědická skupina

- Dědí zůstavitelovy **děti a manžel nebo registrovaný partner**, každý z nich stejným dílem
- Nedědí-li některé dítě, nabývají jeho dědického podílu stejným dílem jeho děti
- Jestliže nedědí ani tyto děti nebo některé z nich, dědí stejným dílem jejich potomci.

Druhá dědická skupina

- Nedědí-li zůstavitelovi potomci, dědí ve druhé skupině **manžel (registrovaný partner)**, zůstavitelovi rodiče a dále ti, kteří žili se zůstavitelem nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a kteří z tohoto důvodu pečovali o společnou domácnost nebo byli odkázáni výživou na zůstavitele
- dědí stejným dílem, manžel nebo partner však vždy nejméně polovinu dědictví

Třetí dědická skupina

- Nedědí-li manžel (registrovaný partner) ani žádný z rodičů, dědí ve třetí skupině stejným dílem zůstavitelovi sourozenci a ti, kteří žili se zůstavitelem nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a kteří z tohoto důvodu pečovali o společnou domácnost nebo byli odkázáni výživou na zůstavitele
- Nedědí-li některý ze sourozenců zůstavitele, nabývají jeho dědického podílu stejným dílem jeho děti

Čtvrtá dědická skupina

Nedědí-li žádný dědic ve třetí skupině dědí ve čtvrté skupině stejným dílem prarodiče zůstavitele

Pátá dědická skupina

- nedědí-li žádný z dědiců čtvrté třídy, dědí v páté třídě **jen prarodiče rodičů zůstavitele**.
- Prarodičům zůstavitelova otce připadá **polovina** dědictví, prarodičům zůstavitelovy matky druhá polovina
- Obě dvojice prarodičů se dělí rovným dílem o polovinu, která na ně připadá.
- Nedědí-li jednotlivý člen dvojice, připadne uvolněná osmina druhému členu. Nedědí-li dvojice, připadne tato čtvrtina druhé dvojici téže strany. Nedědí-li ani jedna dvojice téže strany, připadá dědictví dvojicím druhé strany ve stejném poměru, v jakém se dělí o polovinu dědictví, která jim připadá přímo

Šestá dědická skupina

- Nedědí-li žádný z dědiců páté třídy, dědí v šesté třídě **děti dětí sourozenců zůstavitele a děti prarodičů zůstavitele, každý stejným dílem**
- Nedědí-li některé z dětí prarodičů zůstavitele, dědí jeho děti
-) Pokud se nenajde žádný dědic ze skupin 1 – 6, dědictví připadá státu – odúmrtí.
- Pokud jsou v odúmrti dluhy, uspokojí se poměrně k aktiv dědictví. Často se stane, že věřitelé nedostanou vše, často nedostanou vůbec nic (pokud jsou v dědictví jenom dluhy)

Ochrana oprávněného dědice

- zjistí-li se po projednání dědictví, že oprávněným dědicem **je někdo jiný**, je povinen ten, kdo dědictví nabyt, **vydat oprávněnému dědici majetek, který z dědictví má**
- tzv. nepravý dědic má právo, aby mu oprávněný dědic nahradil náklady, které na majetek z dědictví vynaložil
- Kdo v dobré víře něco nabyt od nepravého dědice, jemuž bylo dědictví potvrzeno, je chráněn tak, jako by to nabyt od oprávněného dědice = **ochrana třetí strany**